

Cap sur l'école inclusive
en Europe

Karta źródłowa

Wielcy pedagodzy Część modułu / R

Niemal niemożliwe jest sporządzenie wyczerpującej listy badaczy i pedagogów, którzy przyczynili się do rozwoju (każdy na swój własny sposób) rozwiązań prawnych dotyczących niepełnosprawności w szkole.

Przedstawiamy w tej karcie zasoby edukacyjne oraz dość szeroką grupę takich pedagogów, począwszy od Comeniusa (XVII wiek) do postaci współczesnych.

Ci wspaniali nauczyciele mają dwie wspólne cechy charakterystyczne:

- pragnienie odejścia od ustandaryzowanego nauczania

oparte na odkryciu, że model „rozwiązań uniwersalnych” nie jest skuteczny w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), którzy potrzebują edukacji „szytej na miarę”.

- eksperymenty oparte na teorii, obserwacja w celu odkrycia osobowości ucznia, praca nad czymś konkretnym w celu wzbudzenia zainteresowania dzieci, szacunek dla ich osobowości, przekrojowość uczenia się dzięki realizacji projektów edukacyjnych oto wspólne cechy tych alternatywnych metod pedagogicznych, które wykazały swoją skuteczność w pracy ze wszystkimi uczniami.
- niezachwiane przekonanie, że wszystkie dzieci można kształcić – co jest pod wszelkimi względami zgodne z filozofią humanistyczną.

Comenius, prawdziwe nazwisko Jan Amos Komenský (1592-1670), pochodzący z Czech filozof, gramatyk i pedagog; poświęcił swoje życie doskonaleniu metod

nauczania.

Jest uważany za ojca nowoczesnej edukacji; Jules Michelet nazwał go „Galileuszem edukacji”. Czasy, w których żył, skłoniły go do wprowadzenia innowacji w nauczaniu: wykorzystywania obrazów i wprowadzania zabaw edukacyjnych.

Wyróżniał się szczególnie przekonaniem, że dziewczęta mają takie same zdolności intelektualne jak chłopcy, co było wówczas podejściem nowatorskim; angażował się też na rzecz uczniów w trudnej sytuacji, którzy według niego zasługiwali na lepsze wsparcie ze strony systemu oświaty.

Jean-Baptiste de La Salle (1651-1719), Francuski duchowny kanonizowany w 1900 roku oraz innowator w dziedzinie pedagogiki. Założył *Institut des Frères des Écoles chrétiennes* (Instytut Braci Szkół Chrześcijańskich), zajmujący się edukacją dzieci ubogich.

Zauważywszy niedobór wartościowych nauczycieli, założył w Reims seminarium duchowne, które stanowiło wówczas prawdziwą szkołę pedagogów i było wielką innowacją – zwłaszcza, że zgromadzenie to składało się wyłącznie z osób świeckich.

Jego pedagogika opiera się na dwóch równie innowacyjnych zasadach: lekcja nie jest udzielana indywidualnie (jak to miało miejsce wcześniej), ale zbiorowo w klasie, a ponadto nauka przebiega po francusku, a nie po łacinie. Te innowacje głęboko zmieniły pedagogikę we Francji (oraz w innych krajach). Inne znaczące innowacje wprowadzone przez De La Salle obejmują również nauczanie w szkole podstawowej całkowicie bezpłatne w szkołach, które założył, co było nowością i znacznym

postępem społecznym. De la Salle organizował wieczorne i niedzielne zajęcia dla młodych robotników, gdzie nauczanie skupiało się na konkretnych potrzebach edukacyjnych i co sprzyjało zatrudnieniu młodych ludzi. Podstawę wiedzy stanowiły: czytanie, pisanie, liczenie i rysunek, przy czym ćwiczenia wspierające nauczanie teoretyczne inspirowane były konkretnymi przypadkami zaczerpniętymi z handlu i rzemiosła.

Jean Itard (1774-1838), Francuski lekarz specjalizujący się w problemach osób głuchych oraz w kształceniu specjalnym. Był przekonany o potrzebie kształcenia wszystkich dzieci, zasłynął swoimi pracami na temat słynnego „dzikiego dziecka z Aveyron”.

Jest założycielem psychiatrii dziecięcej. Jego praca z osobami głuchymi i terapia jąkania dały mu światową sławę.

Autor licznych prac naukowych z kilku obszarów medycyny: otologii, audiologii, foniatrii i neurologii.

Dzięki swoim doświadczeniom w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych przyczynił się do zmiany postaw wobec niepełnosprawności.

Édouard Séguin (1812-1880), Francuski pedagog. Na początku pracował we Francji, a następnie w Stanach Zjednoczonych i zajmował się edukacją osób niepełnosprawnych

intelektualnie. Blisko współpracował z Itardem, który zainspirował go zawodowo. Zasłynął

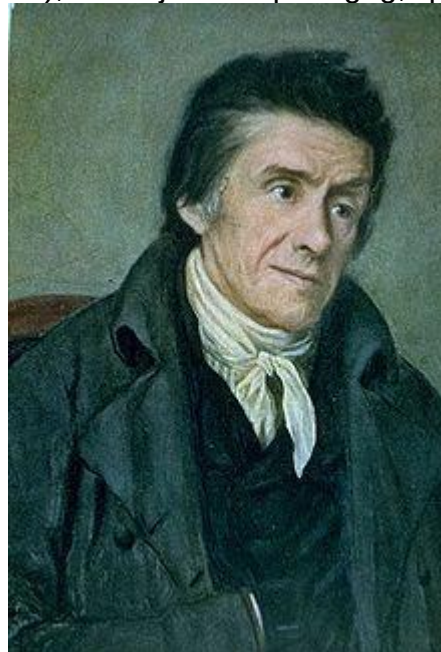
dzięki swojej na rzecz dzieci z zaburzeniami poznawczymi.

Około 1840 r. stworzył w Paryżu pierwszą prywatną szkołę dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. W 1846 r. opublikował pracę „Moralne traktowanie, higiena i edukacja idiotów”. Książka ta jest uważana za pierwszy systematyczny podręcznik na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną.

W Stanach Zjednoczonych stworzył kilka szkół specjalizujących się w kształceniu osób z upośledzeniem umysłowym.

Opracował gry oparte na klockach zbliżonych do Lego, które pozwoliły uczniom zmierzyć się ze złożonymi sytuacjami i sprawdzić ich inteligencję. Jego metody nauczania zainspirowały m.in. Marię Montessori, która rozwinęła je dla dobra wszystkich uczniów i powiedziała o Edouardzie Seguinie, że to jemu zawdzięczamy "posiadanie kompletnego systemu edukacji dla dzieci z niedoborami".

Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827), szwajcarski pedagog, pedagog i

myśliciel, pionier nowoczesnej pedagogiki.

W latach 1804-1824 założył różne instytucje edukacyjne dla chłopców i dziewcząt (osobne), ale także instytucję dla głuchoniemych i instytucję dla biednych dzieci.

Jego pedagogika wprowadza gradację w uczeniu się: elementy konkretne przed abstrakcyjnymi, bliskie przed odległymi, proste przed skomplikowanymi.

Opowiadał się za tym, by w nauczaniu postępować powoli i stopniowo.

Janusz Korczak (1878-1942), prawdziwe nazwisko **Henryk Goldszmit**, polski lekarz-pediatra, pedagog i pisarz. Przed II wojną światową był jedną z najbardziej znanych postaci świata pedagogiki dziecięcej. Na trwałe zapisał swoje imię w historii za sprawą swojej pracy pedagogicznej, książek dla dzieci i zaangażowania na rzecz

praw dziecka.

Znany jest również z tego, że świadomie zdecydował się dołączyć do transportu do Trebłinki z żydowskimi dziećmi z warszawskiego getta, którymi opiekował się w sierocińcu.

Z pedagogicznego punktu widzenia praca Korczaka stanowi kontynuację linii wielkich współczesnych pedagogów i ich poprzedników (Pestalozzi, Freinet, Montessori, Decroly, Deligny, Makarenko...)

Janusz Korczak przyczynił się do rozwoju nowej pedagogiki stawiającej na rozwój aktywności dziecka.

Ovide Decroly (1871-1932) Belgijski pedagog, lekarz neuropsychiatra i psycholog, zaangażowany w głęboką reformę nauczania poprzez propagowanie całościowej metody nauczania obejmującej czytanie i pisanie we wszystkich nauczanych

dyscyplinach, a nie izolowanie ich jako odrębnego przedmiotu.

Już w 1901 r. został głównym lekarzem laboratorium-kliniki dziecięcej dla dzieci „anormalnych”, które Decroly określał mianem dzieci „nieregularnych”, ponieważ odmówił używania terminów „nienormalny” lub „upośledzony”. Aby móc stale obserwować zachowanie dzieci, doprowadził do otwarcia placówki edukacyjnej we własnym domu. Dzieci „nieregularne” uczyły się tam wraz z trójką dzieci Decroly'ego, co stanowiło formę włączenia społecznego. Jego pedagogika była inspirowana nauką i zindywidualizowaną analizą psychologii dziecka. Opierała się ona na eksperymentacji poprzedzającej przekazywanie wiedzy teoretycznej, ale także na potrzebie uwzględnienia czynników zewnętrznych (społecznych i naturalnych) z otoczenia. Decroly opowiadał się zatem za podejściem projektowym, czyli praktycznymi zajęciami dla dzieci, które wchodziły w interakcję ze swoim otoczeniem po to, aby mogły rozwijać się jako jednostki i jako istoty społeczne.

Fernand Deligny (1913-1996), francuski pedagog społeczno-kulturalny i animator, jego prace stały się jednym z głównych punktów odniesienia w edukacji specjalnej. Sprzeciwiał się izolacji dzieci autystycznych, młodych przestępców oraz dzieci z

domów dziecka.

Eksperymentował tworząc alternatywne miejsca edukacji specjalnej, organizowane blisko miejsc zamieszkania dzieci.

Jako nauczyciel wcześniej wykazywał duże zainteresowanie dziećmi z grup zagrożonych (młodymi przestępcami i dziećmi z zaburzeniami psychicznymi). Inspirował się „nową pedagogiką” i był bliski ideom Freineta. Zaprojektował metody

nauczania wychodzące poza klasyczną oświatę, oparte na konfrontowaniu dzieci z rzeczywistością, by tym samym wzbudzić zainteresowanie uczniów.

Autor książki „Ten dzieciak”, (na podstawie której nakręcono potem film), który pokazuje, że życie społeczne jest korzystne dla dzieci z autyzmem.

Maria Montessori (1870-1952), włoska lekarka i pedagog, znana na całym świecie z metody edukacyjnej noszącej jej imię – pedagogiki Montessori.

Maria Montessori pojmuje edukację nie tylko jako przekazywanie wiedzy, ale także i przede wszystkim jako środek naturalnego rozwoju dziecka w jego otoczeniu, zgodnie z cechami i potrzebami charakterystycznymi dla danego wieku.

Jej metoda opiera się na wiedzy i poszanowaniu praw psychologicznych, które wpływają na rozwój dziecka. Jest to tzw. metoda edukacji otwartej, która rozpoczyna się od obserwacji dziecka.

Już w 1900 r. zainteresowały ją tzw. anormalne dzieci. Powiedziała o nich: „Miałam przeczucie, że problemy tych dzieci z brakami były w mniejszym stopniu medyczne, niż pedagogiczne...”. Opierając się na pracy Itarda i Seguina, opiekowała się dziećmi niepełnosprawnymi, które nauczyła czytać, pisać i które zdawały egzaminy na równi z dziećmi „normalnymi”. Maria Montessori była zatem awangardzistką edukacji integracyjnej.

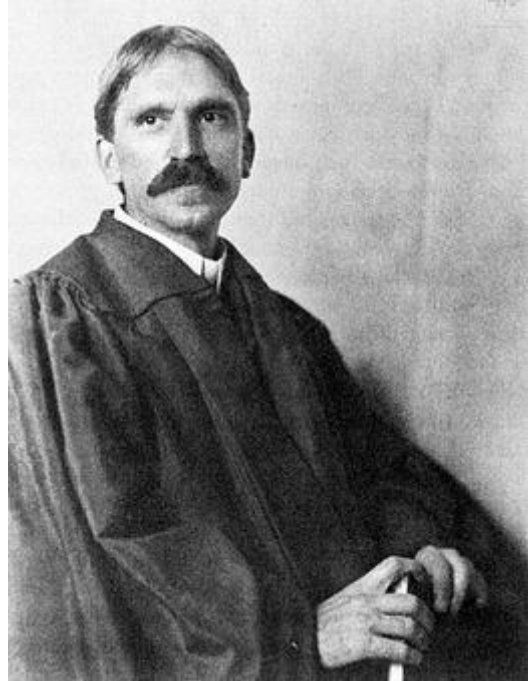
Célestin Baptistin Freinet (1896-1966), francuski nauczyciel, który opracował wraz z innymi nauczycielami szkolnymi metody nauczania z wykorzystaniem wolności wypowiedzi dzieci: swobodna wypowiedź, swobodne projekty, korespondencja międzyszkolna, gazetki szkolne, ankiety, spotkania na rzecz budowania współpracy, autokorekta, "książki życia", harmonogramy itp.

Metoda Freineta, która do dziś ma wielu zwolenników, stanowiła inspirację dla większości alternatywnych modeli nauczania. Freinet celowo zerwał z "oficjalnymi" metodami nauczania, które uznał za zbyt nastawione na abstrakcyjną wiedzę i kładące zbyt duży nacisk na wydajność intelektualną. Freinetowi te "oficjalne" metody nie podobały się do tego stopnia, że zrezygnował z pracy nauczyciela w 1934 roku, aby założyć własną szkołę. Jak mówił, "szkoła musi brać dzieci takimi, jakimi są, z ich potrzebami, ich prawdziwymi zainteresowaniami - nawet jeśli czasami są one sprzeczne z nawykami społecznymi lub ideami wychowawców. Zadaniem szkoły jest oddać do ich dyspozycji odpowiednie techniki i narzędzia dostosowane do tych technik, tak aby prawdziwe życie mogło swobodnie ich wzmacniać, rozwijać, pogłębiać ich wiedzę i pomagać im określać się w całej swojej integralności i oryginalności". Dziecko porównywał do rośliny, którą

nauczyciel musi otoczyć wszelką możliwą opieką, aby rozwijała się w sposób harmonijny i efektywny. Znajomość dziecka i wzbudzanie jego zainteresowania nauką są zatem podstawą jego metody.

John Dewey (1859-1952), amerykański psycholog i filozof, którego praca jest punktem odniesienia dla aktualnej pedagogiki. Jego koncepcja edukacji wpłynęła na techniki nauczania, nie tylko w Ameryce Północnej, ale i na całym świecie.

Jego metoda opiera się na „praktycznym uczeniu się”, które polega na stawianiu ucznia w sytuacji aktora w działaniach o charakterze edukacyjnym. Wychowanie jest dla niego pogodzeniem pozornie sprzecznych dualizmów: rozumu i namiętności, fizyki i umysłu, ducha i działania, psychologii i społeczeństwa, jednostki i społeczeństwa, aspiracji i programów szkolnych, teorii i praktyki itp.

Edukacja polega więc na pedagogicznym wykorzystaniu doświadczenia przy zastosowaniu dwóch podstawowych zasad: „ciągłości” i „interakcji” między człowiekiem a otaczającym go światem. Te dwie zasady są poddawane weryfikacji logicznej i psychologicznej przy realizacji programów nauczania oraz aspiracji uczniów.

Philip Henry Nicholls WOOD (1928-2008), urodzony w Cardiff (Wielka Brytania) badacz w dziedzinie reumatologii, epidemiolog, naukowiec zajmujący się służbą

zdrowia, socjolog, filozof i innowator, był inicjatorem pierwszej Międzynarodowej

Klasyfikacji Niepełnosprawności (ICIDH).

Przedstawiona WHO w 1975 r. i przyjęta w 1976 r., klasyfikacja ta została opublikowana w języku angielskim dopiero w 1980 r. z powodu opóźnień w międzynarodowym uzgodnieniu ostatecznego brzmienia.

Prace Wooda stały się również podstawą Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ.

Zaproponowana tutaj lista pedagogów nie jest wyczerpująca – nie sposób wymienić wszystkich badaczy i pedagogów, którzy mieli wkład w postępy w zakresie ustawodawstwa i rozwiązań dotyczących kształcenia dzieci z niepełnosprawnościami.

Model „rozwiązań uniwersalnych” nie jest skuteczny w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), którzy potrzebują edukacji „szytej na miarę”. Eksperymenty oparte na teorii, obserwacja w celu odkrycia osobowości ucznia, praca nad czymś konkretnym w celu wzbudzenia zainteresowania dzieci, szacunek dla ich osobowości, przekrojowość uczenia się dzięki realizacji projektów edukacyjnych oto wspólne cechy tych alternatywnych metod pedagogicznych, które wykazały swoją skuteczność w pracy ze wszystkimi uczniami.